

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“รตน — สิ่งที่มีค่าหาสิ่งใดเปรียบมิได้”

คำว่า รตน อ่านตามภาษาบาลีว่า ระ - ตะ - นะ เขียนแบบภาษาไทยว่า รัตนะ หมายถึง สิ่งที่มีค่า สิ่งที่ประเสริฐ ข้อความจากปรมัตถโชติกา อรรถกถา ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ รัตนสูตร แสดงความหมายของรัตนะไว้ว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลทำการบูชา มีค่ามาก ชั่งไม่ได้ พบเห็นได้ โดยยาก และไม่ใช่ว่าเป็นของที่สัตว์ต่ำต้อยบริโภค เพราะเหตุนี้ เราจึงเรียกว่า รัตนะ” ในที่นี้จะขอเสนอในนัยที่มุ่งหมายถึง รัตนะ ๓ ได้แก่ พระพุทธรัตนะ พระธัมมรัตนะ และพระสังฆรัตนะ รวมเรียกว่า พระรัตนตรัย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่า เป็นสิ่งที่ประเสริฐ ไม่มีสิ่งใดจะเสมอเหมือน และผู้ที่ จะเห็นคุณของพระรัตนตรัยได้นั้น ต้องเป็นผู้ที่มีปัญญา เพราะบุคคลผู้ไม่มีปัญญาไม่สามารถเห็นคุณของ พระรัตนตรัยได้เลย.

รัตนะ หมายถึง สิ่งที่มีค่า สิ่งที่ประเสริฐอย่างสูงสุดไม่มีสิ่งใดจะเสมอเหมือน ก็คือ รัตนะทั้ง ๓ ได้แก่ พระพุทธรัตนะ คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงตรัสรู้ความจริงแล้วทรงแสดงพระธรรมให้ สัตว์โลกได้รู้ตาม ธัมมรัตนะ คือ พระธรรมที่จะนำไปสู่การดับกิเลสตามลำดับขั้น และ สังฆรัตนะ คือ พระอริยสงฆ์ ซึ่งเป็นพระสาวกผู้ได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา ดับกิเลส เป็นพระ อริยบุคคลชั้นต่างๆ

แต่ละคนคงจะเคยได้ยินคำว่าพระรัตนตรัยมาตั้งแต่ยังเด็ก และรู้ว่าหมายถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม และพระอริยสงฆ์ และถือว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุด แต่ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมจะไม่เข้าใจเลยว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ประเสริฐอย่างไร บางคนถึงกับคิดว่าพระองค์จะบันดาล สิ่งที่ขอได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นเราพึงอะไรในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่คือนานาพิจารณาอย่างยิ่ง

ตามความเป็นจริงแล้วถ้าจะฟังความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจริง ๆ ก็ต้องฟังพระคุณทั้ง ๓ ของ พระองค์ คือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณ เราต้องฟังพระปัญญาคุณ ของพระองค์ เพราะเหตุว่าเราไม่สามารถที่จะรู้สภาพธรรมตามความเป็นจริงได้ด้วยตัวเอง ถ้าพระองค์ไม่ตรัสรู้ด้วยพระปัญญา ที่ทำให้พระองค์ทรงบริสุทธิถึงระดับที่เป็นพระอรหันต สัมมาสัมพุทธเจ้า และทรงพระมหากรุณาแสดงความจริง แม้แก่บุคคลเพียงคนเดียวที่ได้ อบรมเจริญปัญญามาแล้วและสามารถที่จะรู้แจ้งอริยสัจธรรมได้แม้บุคคลนั้นจะอยู่แสนไกล พระองค์ก็ เสด็จไปโปรด เพื่อทรงอนุเคราะห์ให้บุคคลนั้นได้รู้แจ้งอริยสัจธรรม เพราะไม่มีสิ่งอื่นใดในโลกที่ ประเสริฐยิ่งกว่าการที่จะทำให้บุคคลที่สะสมปัญญามาแล้ว และมากพอที่จะสามารถเข้าใจสภาพธรรม ได้ถูกต้องจนสามารถที่จะดับกิเลสได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากแสนยากที่จะอนุเคราะห์เพราะถ้าไม่ใช่ปัญญา ก็ไม่มีอย่างอื่นที่จะดับกิเลสและพ้นจากสังสารวัฏฏ์ได้ ด้วยเหตุนี้แม้หนทางจะไกลแสนไกลก็เสด็จไป

โปรดเพื่อทรงอนุเคราะห์บุคคลนั้น นี่คือพระมหากุณาคุณ เพราะฉะนั้นถ้าไม่ได้ศึกษาพระธรรม ย่อมไม่มีทางที่จะเห็นพระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากุณาคุณ ถ้าคิดว่าจะเข้าใจ ธรรมโดยไม่ฟังพระธรรมนั้น เป็นความเข้าใจผิด เพราะผู้ที่นับถือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต้องเป็นผู้ที่ศึกษาพระธรรม มิฉะนั้นกล่าวไม่ได้เลยว่าเป็นผู้ที่นับถือพระองค์ เพราะเราไม่รู้ว่า พระองค์ทรงสอนอะไร ไม่รู้จักคำสอนของพระองค์ เนื่องมาจากเราไม่เคยหรือไม่ศึกษา ในสิ่งที่พระองค์ทรงสอนนั่นเอง

เพราะฉะนั้น ต้องเป็นผู้ที่มีปัญญาจึงจะสามารถรู้คุณของพระรัตนตรัยและมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งได้ แม้แต่ธรรมรัตนะซึ่งหมายถึงธรรมที่เป็นฝักฝ่ายแห่งการตรัสรู้ความจริงดับกิเลสตามลำดับขั้น (โพธิปักขิยธรรม) ซึ่งรวมทั้งปริยัติธรรม คือการศึกษาพระธรรมด้วยนั้น บุคคลผู้รู้แจ้งอริยสัจธรรม เป็นผู้ที่ไม่ข้ามพ้นจากการเป็นปุถุชน สู้ความเป็นพระอริยบุคคลตามลำดับนั้น ต้องอาศัยการฟังพระ ธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาจนกระทั่งรู้แจ้งอริยสัจธรรม อย่างนี้จึงจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริง เพราะว่า ถ้าบุคคลใด เพียงแต่ให้ทาน รักษาศีล หรือมีปัญหาในระดับของฌาน คือความสงบของจิต แม้สงบจนถึงระดับที่ทำให้เกิดในพรหมโลก ก็ยังกลับมาสู่ความเป็นอย่างนี้อีก คือยังมีโลภะ โทสะ โมหะ และกิเลสทั้งหลายเพราะว่ายังไม่รู้ลักษณะของสภาพธรรมตามความเป็นจริง

บุคคลผู้ที่ได้ศึกษาพระธรรมจริงๆ ก็จะมีเริ่มเห็นพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นคุณของ พระธรรม และเห็นคุณของพระอริยสงฆ์ ซึ่งเป็นพระสาวกที่ได้รับประโยชน์จากพระธรรมที่พระองค์ ทรงแสดงจากการที่ได้เข้าใจพระธรรมนั่นเอง เพราะฉะนั้น ต้องเป็นผู้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม มิฉะนั้นก็เป็นเพียงความเชื่อว่า มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้เพื่อเวลามีทุกข์ก็ขอให้พ้นทุกข์ อย่างนั้นเป็นความเข้าใจที่ผิด อย่างนั้นไม่ใช่การมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ถ้าเป็นอย่างนั้นคือ ไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ก็ยังคงต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ใน สังสารวัฏฏ์ด้วยการไม่รู้จักรู้พระคุณของพระรัตนตรัยเลยแม้แต่น้อย ดังนั้นจะขาดไม่ได้เลย คือ การฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูก ไม่ประมาทในพระธรรมแต่ละคำที่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เมื่อฟังบ่อยๆ เหนือๆ ไม่ขาดการฟังพระธรรม ความเข้าใจก็จะ ค่อยๆ เจริญขึ้นตามลำดับ.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]